

Zmiany w Ramowej Dyrektywie Wodnej obszary wiejskie i wiejsko-miejskie

Z wody korzystają różne branże gospodarki, dlatego jej użytkowanie jest regulowane różnymi przepisami. Przepisy te dotyczą rolnictwa, użytkowania gruntów, planowania i zagospodarowania terenów, wytwarzania energii, żeglugi śródlądowej, przemysłu produkcyjnego i turystyki. Wymienione branże są ściśle powiązane, a ich prawidłowe funkcjonowanie zależy od dobrego stanu ekosystemów wodnych i jakości wody służącej do zaopatrzenia i konsumpcji dla ludzi i zwierząt. Ochrona mokradeł i miejsc podmokłych sprzyja absorpcji gazów cieplarnianych oraz magazynowaniu wód.

Ramowa Dyrektywa Wodna obejmuje każdy z aspektów użytkowania i konsumpcji wody. Przede wszystkim konsoliduje działania krajów UE w dorze-

czach oraz określa zakres ich działań na obszarach transgranicznych. Objęcie zlewni i dorzeczy szczególnym nadzorem daje możliwość kontroli nad ciekami i rzekami od ich źródeł, poprzez dopływy, jeziora i cały system rzeczny, po ujście wraz z podziemnymi wodami. RDW zobowiązuje państwa członkowskie do przygotowania planów gospodarowania wodami w dorzeczu.

Czysta woda i Zielony Ład

Ostatnie lata pokazały, że skuteczność unijnego prawodawstwa dotyczącego wody jest niewystarczająca. Konieczna jest aktualizacja Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wniosek o zmianę przepisów został złożony w październiku 2022 roku do Komisji Europejskiej. To część planu działań UE na rzecz eliminacji

zanieczyszczeń, także tych, pochodzących ze źródeł rolniczych.

Komisja zaproponowała zmiany w ramowej dyrektywie wodnej, dyrektywie w sprawie środowiskowych norm jakości dla wód powierzchniowych oraz dyrektywie w sprawie ochrony wód podziemnych. Projekt zmian uzupełnia wykaz substancji zanieczyszczających wodę, które mają być ściśle kontrolowane w wodach powierzchniowych i gruntowych oraz wprowadza przepisy nakładające obowiązek przestrzegania norm zanieczyszczeń wód.

Zmiana zapisów RDW zwiększy ochronę obywateli i ekosystemów, zgodnie ze strategią różnorodności biologicznej, a także planem na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby, które są częścią Europejskiego Zielonego Ładu.

Celem zmian w Ramowej Dyrektywie Wodnej jest między innymi:

- aktualizacja wykazów zanieczyszczeń mających wpływ na wody powierzchniowe i podziemne,
- skuteczne monitorowanie zawartości substancji chemicznych w wodach,
- ujednoczenie sposobu eliminowania substancji chemicznych w wodach powierzchniowych i podziemnych w całej UE,
- zapewnienie możliwości szybszego dostosowywania ram prawnych do ustaleń naukowych w celu skutecznego reagowania na pojawiające się zanieczyszczenia,

Rolnictwo i zanieczyszczenie wód

Ramowa Dyrektywa Wodna pokazuje, że ponad 60% wód europejskich nie ma wciąż wystarczająco dobrego stanu chemicznego. Jedną z przyczyn zanieczyszczenia wód jest produkcja

rolnicza, dlatego tak ważne jest chociażby wyeliminowanie nielegalnego użycia pestycydów. Państwa członkowskie będą musiały monitorować obecność tych zanieczyszczeń w wodzie i zadbać o to, by normy jakości nie były przekraczane.

Wykazy substancji priorytetowych są wciąż niekompletne i nieaktualne. Nie zapewniają też odpowiedniej ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z zanieczyszczenia wód. Jest to jednak trudne do uchwycenia, ponieważ zróżnicowanie zanieczyszczeń i norm jakości w różnych krajach UE jest zbyt duże.

Lista niebezpiecznych substancji

Aby rozwiązać ten problem, do wykazu substancji priorytetowych dla wód powierzchniowych mają zostać dodane 24 substancje (lista ta zawiera pestycydy, produkty farmaceutyczne i chemikalia przemysłowe). Wprowadzona ma zostać również wartość progowa dla pestycydów. Zmiany w RDW zakładają, że środowiskowe normy jakości dla pestycydów nie powinny być wyższe niż 0,5 pg/l.

Antybiotykooporność jako źródło zanieczyszczeń

Zostanie także opracowana metodyka monitorowania mikrodrobin plastiku i genów oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (antybiotykooporność) z myślą o ich umieszczeniu w wykazie zanieczyszczeń wód. Problem antybiotykooporności dotyczy między innymi medycyny weterynaryjnej. Wynika z nadużywania antybiotyków w produkcji zwierzęcej. W hodowli były one stosowane prewencyjnie, na dużą skalę, z powodu zatłoczenia i warunków, w jakich są hodowane

zwierzęta. Profilaktyczne podawanie antybiotyków zdrowym zwierzętom sprzyja powstawaniu antybiotykoodporności także u ludzi. Dlatego od 2022 roku w UE obowiązuje zakaz prewencyjnego podawania antybiotyków zdrowym zwierzętom.

Zmiany w gospodarowaniu wodami

W marcu 2023 roku weszły w życie rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie Planów gospodarowania wodami na 7 obszarach dorzeczy: Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoty oraz Świeżej. Dla pozostałych dwóch obszarów dorzeczy rozporządzenia weszły w życie w lutym 2023 r. (17 lutego – Wisła, 24 lutego – Odra).

Aktualizacja Planów gospodarowania wodami obowiązuje na obszarze całej Polski. Plany są aktualizowane co 6 lat przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Stanowią podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan wód i zasady gospodarowania nimi. Służą także koordynowaniu działań, mających na celu osiągnięcie zmniejszenia ilości wprowadzanych do wód substancji o negatywnym działaniu.

Dyrektywa azotanowa

Integralną częścią ramowej Dyrektywy Wodnej jest Dyrektywa azotanowa. Jej celem jest ochrona wód i zmniejszenie ilości zanieczyszczeń azotanami spowodowanych lub wywołanych działalnością rolniczą.

W ramach Dyrektywy azotanowej zostały opracowane plany działań, które mają zapewnić ochronę wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem azotanami. Powstał

również kodeks dobrych praktyk rolniczych. Dyrektywa została zaadaptowana do prawa krajowego. Każdy z krajów samodzielnie decydował o charakterze działań zawartych w dyrektywie. W Polsce przyjęto jednolity Program działań na terenie całego kraju.

Obowiązuje on wszystkie podmioty (przedsiębiorcy, rolnicy, osoby fizyczne czy prawne) prowadzące produkcję rolną, w tym działy specjalne produkcji rolnej oraz działalność, w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy.

Przepisy te dotyczą również małych gospodarstw o powierzchni równej lub większej niż 10 ha użytków rolnych lub utrzymujących zwierzęta w liczbie równej lub większej 10 DJP, według stanu średniorocznego.

Wymogi programu

Wymogi programu dotyczą m.in.:

- rolniczego wykorzystania nawozów na glebach zamrzniętych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub przykrytych śniegiem,
- warunków rolniczego wykorzystania nawozów na terenach o dużym nachyleniu,
- okresów nawożenia – terminów stosowania nawozów,
- warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami,
- dawek i sposobów nawożenia azotem,
- nawożenia w pobliżu cieków naturalnych, zbiorników wodnych, kanałów i rowów, ujęć wody,
- dokumentowania realizacji Programu działań.

Program działań wprowadza d obowiązkowe praktyki la gospodarstw, w zależności od powierzchni, skali produkcji rolniczej i intensywności produkcji.

Nawożenie azotem w lutym

Nowelizacja Programu z 2023 roku przewiduje możliwość zastosowania nawozów naturalnych już w lutym, jeżeli wystąpią odpowiednie warunki pogodowe. Wprowadzenie tej zmiany wiąże się z wcześniejszym rozpoczęciem aktywności biologicznej roślin.

Warunki stosowania nawożenia azotem w lutym:

- przez 5 dni następujących po sobie, każdego dnia, średnia dobowa temperatura powietrza przekroczy 3 °C – dotyczy możliwości nawożenia roślin zasianych jesienią, upraw trwałych, upraw wieloletnich i trwałych użytków zielonych,
- przez 5 dni następujących po sobie, każdego dnia, średnia dobowa temperatura powietrza przekroczy 5 °C – dotyczy możliwości nawożenia pozostałych upraw.

Rolnik nie musi sam sprawdzać warunków pogodowych. Informacje te w lutym 2024 r., będzie publikować będzie Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB) na specjalnie przygotowanej stronie internetowej.

Wykazy powiatów, w których nastąpiło przejście średniej dobowej temperatury powietrza przez próg 3 °C i 5 °C są publikowane codziennie, w okresie od 1-go do ostatniego dnia lutego, na stronie internetowej IMGW-PIB:

agrometeo.imgw.pl/kryterium_wczesniejszego_terminu_nawozenia

W przypadku lokalizacji gospodarstwa na terenie 2 lub więcej powiatów, terminem rozpoczęcia nawożenia jest termin określony dla powiatu, z większym udziałem procentowym powierzchni gospodarstwa w tym powiecie w stosunku do całkowitej powierzchni tego gospodarstwa.

Niezależnie od panujących warunków pogodowych musimy pamiętać, że zabronione jest stosowanie nawozów na glebach zalanych wodą, nasyconych wodą, pokrytych śniegiem, zamarzniętych. Za glebę zamarzniętą nie uznaje się takiej, która rozmarza co najmniej powierzchniowo w ciągu dnia.

Źródła:

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2000/60/WE ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, dyrektywę 2006/118/WE w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu oraz dyrektywę 2008/105/WE w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej” Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej C146/41 z dnia 27 kwietnia 2023 r.
www.nfosigw.gov.pl
www.prawo.pl/akty/dz-u-ue-c-2023-146-41
<https://environment.ec.europa.eu/>
<https://apgw.gov.pl/>

Opracowanie: Alicja Kubisz, Maksymilian Żaba DODR

Redakcja i korekta Agnieszka Siegel, DODR
Opracowanie graficzne i skład: Ewa Kutkowska, DODR
Wrocław 2023